

Ogólna charakterystyka Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

Prawo kanoniczne jako dyscyplina kościelna było wykładane w krakowskiej uczelni teologicznej od dawna. Było ono wykładane na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, potem na Wydziale Teologicznym działającym samodzielnie, następnie na Papieskim Wydziale Teologicznym, wreszcie na Papieskiej Akademii Teologicznej [PAT]. W wymienionych instytucjach naukowych istniała katedra prawa kanonicznego. W miarę rozwoju PAT zaistniała potrzeba poszerzenia nauczania prawa kanonicznego i utworzenia odpowiednich struktur. W tym celu powstał Instytut Prawa Kanonicznego [IPK]. Jego rozwój został uwieńczony erygowaniem Wydziału Prawa Kanonicznego [WPK]. Organizację, program studiów WPK, jego cele i zadania określają: konstytucja *Sapientia Christiana*, Statut Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Statut Wydziału Prawa Kanonicznego, regulaminy Uniwersytetu Papieskiego i przepisy państwowe. W oparciu o przywołane dokumenty zamierzamy ukazać ogólną charakterystykę tego najmłodszego wydziału uczelni papieskiej.

1. Geneza

WPK jest jednostką strukturalną Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, który stanowi uczelnię kościelną. Uczelnie kościelne ukształtowały się w historycznym rozwoju uczelni, zajmowały się naukami teologicznymi i z nimi powiązanymi. Dzięki temu rozwojowi powstały uczelnie katolickie i uczelnie kościelne. Uczelnie kościelne zajmują się badaniem naukowym i nauczaniem zagadnień związanych z objawieniem Bożym, zaś uczelnie katolickie wieloma

dyscyplinami naukowymi, inspirowanymi publiczną i powszechną obecnością idei chrześcijańskich¹. Wydział Prawa Kanonicznego należy do podstawowych jednostek strukturalnych uczelni kościelnych. Wskazuje na to konstytucja *Sapientia christiana*², która wymienia go *nominatim*. Konstytucja stwierdza: „Oprócz norm wspólnych dla wszystkich wydziałów kościelnych, wyłożonych w pierwszej części niniejszej konstytucji, zamieszcza się następnie normy szczegółowe mające zastosowanie w odniesieniu do określonych wydziałów, ze względu na ich szczególny charakter i znaczenie w Kościele”³.

Po tym stwierdzeniu, stanowiącym w pewnym sensie wstęp do drugiej części konstytucji, zatytułowanej *Normy szczegółowe*, wylicza ona następujące tytuły: I – Wydział Teologiczny, II – Wydział Prawa Kanonicznego, III – Wydział Filozofii, IV – Inne wydziały⁴. Wymienione trzy wydziały, wśród nich Wydział Prawa Kanonicznego na drugim miejscu, mają zgodnie z przywołaną normą szczególne znaczenie dla Kościoła⁵.

Jak już zaznaczyliśmy, załączkiem WPK była w Krakowskiej Uczelni Teologicznej katedra prawa kanonicznego, potem druga katedra prawa kanonicznego. Wraz z rozwojem uczelni przekształciły się one w Instytut Prawa Kanonicznego. Idea utworzenia przywołanego instytutu zrodziła się stąd, że w katedrze prawa kanonicznego były przygotowywane rozprawy licencjackie i doktorskie dotyczące zagadnień prawnokanonicznych. Jednak ze względu na to, że katedra ta należała do Wydziału Teologicznego, były to rozprawy teologiczne, chociaż dodawano do uzyskanych stopni naukowych określenie „w zakresie prawa kanonicznego”. Tak więc ci, którzy obronili rozprawy, otrzymywali stopień licencjatu z teologii „w zakresie prawa kanonicznego”, względnie stopień doktora z teologii „w zakresie prawa kanonicznego”.

Posiadający te stopnie nie mogli pracować w sądach kościelnych, gdyż KPK z 1983 roku postanawiał, że spełniane tam funkcje: sędziów, oficjalów, wiceoficjalów

1 S. Pasternak, *Reorganizacja studiów kościelnych – szczególnie wykładów z prawa kanonicznego – w świetle „Sapientia christiana”*, „Prawo Kanoniczne” 23 (1980) nr 3–4, s. 218.

2 Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, 15 V 1979, „Acta Apostolicae Sedis” [dalej: AAS] 71 (1979), s. 469–499, tłum. pol.: *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, zebrał i przetłumaczył ks. E. Sztáfrowski [dalej: PPK], t. 12, z. 1, s. 210–256.

3 Por. Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, 65.

4 Por. Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, 66–87.

5 Por. Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, 65.

i innych urzędów wymagają posiadania doktoratu lub przynajmniej licencjatu prawa kanonicznego (por. kan. 1420 § 4, kan. 1421 § 3, kan. 1435 KPK). W związku z tym w roku 1998 Krakowska Uczelnia Teologiczna zwróciła się do Kongregacji Edukacji Katolickiej z wnioskiem o erygowanie Instytutu Prawa Kanonicznego w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie⁶. Kardynał Franciszek Macharski prośbę o erygowanie IPK uzasadnił potrzebą przygotowania fachowych pracowników dla sądów kościelnych i kurii diecezjalnych oraz tym, że PAT dysponuje zespołem pracowników, specjalistów z prawa kanonicznego, mających odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia zajęć w IPK⁷. Kongregacja Edukacji Katolickiej po przeprowadzeniu odpowiedniej procedury i konsultacjach erygowała IPK, przyznając mu odpowiednie uprawnienia oraz zaznaczając, że jest połączony z Wydziałem Teologicznym⁸. Mimo to IPK otrzymał daleko posuniętą autonomię. Było to bardzo znaczące i potrzebne dla dalszego rozwoju Instytutu i w pewien sposób łączyło się z szerszym zagadnieniem, mianowicie autonomią uczelni papieskich⁹. Autonomię gwarantował Instytutowi jego statut, zatwierdzony przez Kongregację 4 stycznia 1999 roku¹⁰. Sam fakt zatwierdzenia przez Kongregację odrębnego statutu dla IPK wyraźnie wskazywał na jego autonomię. Żaden inny instytut w PAT nie miał statutu zatwierdzonego przez Stolicę Apostolską i nie był przez nią erygowany. Statut IPK stwierdza: „Instytut Prawa Kanonicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie [skrót: IPK PAT] został erygowany przez Kongregację Wychowania Katolickiego na podstawie artykułu 61 konstytucji apostolskiej *Sapientia christiana*”¹¹.

Istotnym uprawnieniem IPK było nadawanie stopnia naukowego licencjata prawa kanonicznego: „A. Stopniem naukowym uzyskiwanym w Instytucie jest licencjat prawa kanonicznego. Zarówno dopuszczenie do licencjatu, jak i jego przeprowadzenie odbywa się zgodnie z rygorami przewidzianymi w statucie Papieskiej Akademii Teologicznej, w programie studiów Instytutu, jak również w specjalnych

6 Por. J. Dyduch, *Papieska Uczelnia w Krakowie. Przeszłość, terażniejszość i przyszłość*, [w:] *Testi Joannis Pauli II*, red. S. Koperek, Kraków 2009, s. 517–518.

7 Pismo z 19 I 1998, n. 206/98, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie [dalej: AKMK].

8 Pismo Kongregacji Edukacji Katolickiej z 4 I 1999, n. 214/28, AKMK.

9 Por. J. Dyduch, *Status prawny uczelni papieskich w Polsce*, „*Analecta Cracoviensia*” 42 (2010), s. 394–400.

10 Por. Pismo Kongregacji Edukacji Katolickiej, nr 214/98, AKMK.

11 Art. 1.

normach niniejszego statutu”¹². Przywołany licencjat prawa kanonicznego zgodnie z KPK przygotowywał i upoważniał do wykonywania wszystkich funkcji w sądach kościelnych i kuriach biskupich oraz do wykładania prawa kanonicznego w wyższych seminariach duchownych. Oczywiście otrzymanie wspomnianych funkcji musiało być poprzedzone nominacją biskupa. W ciągu piętnastoletniej działalności IPK przygotował do pracy około 120 fachowców, którzy mogli podjąć pracę w różnych instytucjach kościelnych w Polsce i za granicą, zwłaszcza na Słowacji i w Czechach. W tych państwach (dawna Czechosłowacja) uczelnie kościelne były głęboko zdewastowane przez reżim komunistyczny, toteż działalność IPK dla tamtejszych Kościołów stanowiła dużą pomoc.

IPK zintegrował kanonistów z różnych diecezji i zakonów, zatrudniając ich do pracy. To zaowocowało współpracą przy organizacji sympozjów i konferencji naukowych oraz przygotowywaniu publikacji. W tym względzie ważnym wydarzeniem było rozpoczęcie publikacji czasopisma Instytutu „Annales Canonici”. Pierwszy numer tego naukowego periodyku ukazał się w roku 2005. Błogosławiąc tę inicjatywę, kard. Stanisław Dziwisz, wielki kanclerz Uczelni, napisał: „Z radością przyjmuję zapowiedź wydania pierwszego numeru czasopisma naukowego Instytutu Prawa Kanonicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie «Annales Canonici». Ufam, iż ten nowy periodyk kanonistyczny przyczyni się do rozwoju nauki prawa kościelnego w Polsce i poza jej granicami”¹³. Od roku 2013 IPK wydaje także serię *Annales Canonici. Monographiae*.

Rozwój IPK stworzył warunki do podjęcia starań o jego przekształcenie w Wydział Prawa Kanonicznego. Należało tego dokonać, bowiem, jak wspominaliśmy, taki wydział należy do podstawowych w uczelniach papieskich. Erygowanie 19 czerwca 2009 roku Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, który jest pierwszym w świecie uniwersytetem papieskim poza Rzymem¹⁴, jeszcze bardziej uzasadniło taką potrzebę. Starania o powołanie WPK podjął kard. Stanisław Dziwisz, przy aktywnej współpracy pracowników IPK. Zwrócił się do Kongregacji Edukacji katolickiej o przekształcenie IPK w Wydział Prawa Kanonicznego i Administracji, argumentując utworzenie takiego wydziału potrzebą skutecznej i owocnej

¹² Statut IPK, art. 25.

¹³ S. Dziwisz, *List gratulacyjny*, 13 VIII 2005, „Annales Canonici” 1 (2005), s. 7.

¹⁴ Por. Z. Grocholewski, *Znaczenie uniwersytetów katolickich w dobie nowej ewangelizacji*, [w:] *Uniwersytety wobec współczesnych wyzwań*, red. S. Urbański, Warszawa 2013, s. 259.

współpracy instytucji kościelnych z instytucjami państwowymi¹⁵. Do tej sprawy wrócimy poniżej. Odpowiedź Kongregacji była następująca: jest ona gotowa erygować, po spełnieniu odpowiednich wymogów, Wydział Prawa Kanonicznego, natomiast Wydział Prawa Kanonicznego i Administracji nie może erygować w uczelni kościelnej, gdyż taki wydział w dużej mierze zajmowałby się prawem świeckim¹⁶.

Odpowiadając na tę wiadomość, kard. Dziwisz napisał, że Uniwersytet Papieski w Krakowie dostosuje się do decyzji Kongregacji i będzie kontynuować starania o erygowanie Wydziału Prawa Kanonicznego. Zwrócił się również o podanie wykazu dokumentów koniecznych do sfinalizowania tej procedury¹⁷. Kongregacja przesłała odpowiedź, w której wymieniła następujące dokumenty: projekt Statutu WPK, projekt Regulaminu WPK, plan studiów, wykaz wykładowców z zaznaczeniem wykładowców stałych (*docenti stabili*); należało również podać planowaną liczbę studentów, stan biblioteki i innych pomocy naukowych; opisać pomieszczenia służące nauczaniu i sytuację ekonomiczną¹⁸. Następnie rozpoczęto przygotowywanie wymaganych dokumentów i kontynuowano korespondencję z Kongregacją, uzgadniając treść Statutu, plan studiów i wykaz wykładowców. Ważnym wydarzeniem w załatwianiu procedury erygowania WPK była wizyta delegacji IPK w Kongregacji i jej spotkanie z prefektem kard. Zenonem Grocholewskim 13 września 2012 roku. W skład delegacji wchodził ks. prof. Józef Krzywda – dyrektor IPK i jego profesorowie: ks. Tomasz Rozkrut oraz ks. Jan Dyduch. W czasie spotkania, w którym uczestniczył także ks. dr Piotr Bajor – pracownik Kongregacji, wyjaśniono niektóre wątpliwości. Dalsza procedura doprowadziła do sfinalizowania sprawy i erygowania przez Kongregację 19 marca 2014 roku Wydziału Prawa Kanonicznego oraz zatwierdzenia jego Statutu, także przez Kongregację Edukacji Katolickiej¹⁹.

2. Cele i zadania

Konstytucja *Sapientia christiana* postanawia: „Celem Wydziału Prawa Kanonicznego – łacińskiego lub wschodniego jest kontynuowanie i rozwój dyscyplin

15 Pismo z 3 I 2011, N. 230/2011, AKMK.

16 Pismo Kongregacji Edukacji Katolickiej, 12 III 2011, Prot. N. 175/211, AKMK.

17 Pismo S. Dziwisza, 8 VI 2011, N. 1674(2011)AKMK.

18 Pismo Kongregacji Edukacji Katolickiej, 22 XI 211, N. 175/2011, AKMK.

19 Dekrety z 19 III 2014, N. 175/2011, obydwie dekrety mają ten sam numer i daty, AKMK.

kanonicznych w świetle prawa ewangelicznego, a także pogłębianie kształcenia w nich studentów, aby ich przygotować do podjęcia badań naukowych w tej dziedzinie, prowadzenia wykładów oraz wykonywania zadań kościelnych²⁰. Tak więc nauczanie i badania naukowe prawa kanonicznego w uczelni kościelnej, troska o rozwój dyscyplin kanonicznych winna się dokonywać w optyce prawa ewangelicznego. Dlatego każdemu Wydziałowi Prawa Kanonicznego w uczelni papieskiej ma przyświecać cel ewangelizacyjny. Obowiązek ewangelizowania, będący zadaniem Kościoła, realizuje się nie tylko przez głoszenie Ewangelii na coraz to nowych terytoriach i coraz większej liczbie ludności, ale również przez dążenie do tego, aby całą ludzką kulturę przepoić światłem Ewangelii²¹.

W konsekwencji każda uczelnia papieska, uprawiając i przekazując nauki teologiczne oraz powiązane z nimi inne dyscypliny naukowe, ma służyć ewangelizacji, wykorzystując współczesne zdobycze nauki. Powiązanie uczelni papieskiej z posługą ewangelizacyjną jest tak podstawowe, iż stanowi rację jej istnienia i działania²². Uczelnia kościelna ma tak realizować swój program badań i nauczania, aby skutecznie i owocnie nieść pomoc Kościołowi w dziele ewangelizacji. Stąd konstytucja *Sapientia christiana* zezwala na tworzenie wydziałów, które nie łączą się bezpośrednio z objawieniem, ale pomagają w dziele ewangelizacji: „Powiązanie z posługą ewangelizacji powinno mieć miejsce również na wydziałach tych nauk, które wprawdzie nie posiadają szczególnego związku z chrześcijańskim objawieniem, ale mogą w dużej mierze pomóc w podejmowaniu dzieła ewangelizacji; z tej właśnie racji Kościół docenia je, eryguje jako wydziały kościelne i dlatego też zachowują one szczególny związek z kościelną hierarchią”²³.

W oparciu o przywołaną ideę kard. Dziwisz zwrócił się do Kongregacji o erygowanie w Uniwersytecie Papieskim w Krakowie Wydziału Prawa Kanonicznego i Administracji, o czym już wspominaliśmy. Argumentował, że taki wydział, biorąc pod uwagę sytuację Kościoła w Polsce, działającego w oparciu o prawo kanoniczne i polskie prawo administracyjne, pomoże skuteczniej i owocniej w ewangelizacji Kościoła²⁴. W odpowiedzi Kongregacja wyraziła zgodę na podjęcie starań o ery-

²⁰ Art. 75.

²¹ Por. Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, wstęp.

²² Por. J. Dyduch, *Rola uczelni kościelnych i katolickich w świetle powszechnego prawodawstwa posoborowego*, „*Analecta Cracoviensia*” 24 (1992), s. 135–152.

²³ Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, wstęp.

²⁴ Por. pismo S. Dziwisza, 31 I 2011, n. 230 (2011) AKMK.

gowanie Wydziału Prawa Kanonicznego, lecz bez administracji. Kongregacja, jak już zaznaczyliśmy, uzasadniła swoje stanowisko ochroną charakteru kościelnego Uniwersytetu Papieskiego²⁵. Wydaje się, że wyżej przytoczona rozbieżność stanowisk wynika z odmiennej interpretacji i oceny zarówno przywołanej idei zawartej w konstytucji *Sapientia christiana*, jak i sytuacji Kościoła w Polsce. Sprawę słuszności tych ocen pozostawiamy jako otwartą, wyrażając nadzieję, że problem zostanie rozwiązany w przyszłości.

W ramach tego ogólnego celu WPK ukazanego wyżej, w oparciu o wytyczne konstytucji *Sapientia christiana* mieści się jego konkretny cel: „A. Wydział stawia sobie za cel kształcenie przyszłych kanonistów, a w szczególności przygotowanie kwalifikowanych pracowników instytucji kościelnych, zwłaszcza sądownictwa i administracji. B. Cele swoje Wydział osiąga przez działalność naukowo-badawczą, naukowo-dydaktyczną i wydawniczą”²⁶. Przywołane cele i zadania WPK spełnia głównie przez realizowanie programu studiów. Zgodnie z konstytucją *Sapientia christiana* obejmuje on trzy cykle²⁷. Statut WPK jest odzwierciedleniem norm odnowionej i uzupełnionej konstytucji *Sapientia christiana*, która została znowelizowana dekretem reformującym program studiów na wydziałach prawa kanonicznego²⁸.

Program studiów na WPK obejmuje trzy cykle: „A. Cykl pierwszy, trwając dwa lata, obowiązuje tych, którzy nie ukończyli podstawowych studiów filozoficzno-teologicznych. W tym cyklu wykłada się podstawowe dyscypliny filozoficzne i teologiczne, które są wymagane do kontynuowania studiów specjalistycznych. B. W cyklu drugim (licencjackim) trwającym trzy lata, czyli sześć semestrów, wykładane są: wszystkie księgi KPK oraz inne obowiązujące normy kanoniczne, przepisy polskiego kanonicznego prawa partykularnego i Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich, jak również dyscypliny pokrewne: filozofia prawa, teologia prawa kanonicznego, relacje między Kościołem a społecznością świecką, metodologia prawna, elementy prawa rzymskiego, podstawy prawa cywilnego, historia prawa kanonicznego, polskie prawo wyznaniowe, elementy prawa polskiego, elementy psychologii, psychiatrii i medycyny sądowej. Mają być prowadzone ćwiczenia z prawa małżeńskiego, procesowego i administracyjnego oraz lektoraty z języka

25 Por. pismo Kongregacji Edukacji Katolickiej, 12 III 2011, Prot. N. 175/AKMK.

26 Statut WPK, art. 4-5.

27 Por. art. 40, 76.

28 Kongregacja Edukacji Katolickiej, dekret *Novo Codice*, 14 IX 2002, AAS 95 (2003), s. 281-285.

łacińskiego i języków nowożytnych. Są prowadzone seminaria naukowe, na których studenci, pod kierunkiem promotora – samodzielnego pracownika nauki, przygotowują rozprawę dyplomową. C. Trzeci cykl, który trwa przynajmniej dwa semestry, czyli jeden rok. Jego program obejmuje doskonalenie formacji kanonistycznej i przygotowanie rozprawy doktorskiej²⁹.

Wiodącym zadaniem WPK jest przekazywanie studentom wiedzy, przygotowującej do pracy w instytucjach kościelnych, zwłaszcza w sądach i kuriach – zarówno diecezjalnych, jak i zakonnych. To przygotowanie ma być potwierdzone odpowiednimi stopniami akademickimi i tytułami, które są wymagane przez prawo. Konstytucja *Sapientia christiana* postanawia: „Na wydziale kościelnym nadaje się następujące stopnie akademickie: bakalaureat, licencjat i doktorat”³⁰. W normach szczegółowych dotyczących wydziałów prawa kanonicznego konstytucja stwierdza: „Cykl drugi kończy się licencjatem, trzeci zaś doktoratem”³¹. Nie stwierdza ona natomiast, jakim stopniem kończy się cykl pierwszy. Przywołana konstytucja zezwala na bardzo ważną sprawę. Chodzi mianowicie o stopnie akademickie, które mogą otrzymać również inne nazwy, biorąc pod uwagę praktykę uniwersytetów danego regionu czy państwa, byleby tylko jasno została sprecyzowana równoważność z wymienionymi wyżej stopniami akademickimi, czyli licencjatem i doktoratem, oraz aby została zachowana jednolitość na wydziałach kościelnych tego samego regionu czy państwa³².

Statut WPK postanawia: „Wydział nadaje następujące stopnie i tytuły: a. tytuł zawodowy magistra prawa kanonicznego – równoważny kościelnemu stopniowi licencjata prawa kanonicznego; b. stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego; c. stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego; d. tytuł naukowy profesora”³³. Tak więc WPK nie nadaje wprowadzonego do Statutu UPJPII tytułu licencjata zawodowego, tylko tytuł zawodowy magistra prawa kanonicznego, który jest równy kościelnemu, czyli naukowemu, stopniowi licencjata prawa kanonicznego. Jak wspomnieliśmy, stopień ten upoważnia do pracy w sądach kościelnych i kuriach diecezjalnych oraz zakonnych. Równoważność tytułu zawodowego magistra prawa kanonicznego z licencjatem kościelnym winna być zaznaczona w dyplomie magisterskim

29 Por. Statut WPK, art. 8.

30 Art. 47 § 1.

31 Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, 77 § 2.

32 Por. Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, 48.

33 Art. 27.

wydawanym absolwentom WPK. Również w znolizowanym Statucie Uniwersytetu winno być zapisane, że magisterium to upoważnia do podjęcia przygotowania rozprawy doktorskiej na Wydziale Teologicznym – na wzór normy obecnego Statutu UPJPII, która zezwala osobom ze stopniem licencjatu naukowego z prawa kanonicznego kontynuować studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym i uzyskać stopień naukowy doktora teologii w zakresie prawa kanonicznego³⁴.

Od kandydata do tytułu zawodowego magistra prawa kanonicznego, równoważnego stopniowi licencjata prawa kanonicznego wymaga się: a. zaliczenia zajęć przewidzianych programem studiów; b. przedłożenia pracy magisterskiej (licencjackiej), którą ocenili pozytywnie promotor i recenzent – samodzielny pracownik nauki, wyznaczony przez dziekana na wniosek promotora lub według własnego uznania; c. obrony pracy i złożenia egzaminu końcowego przed komisją wydziałową według tez określonych przez radę wydziału³⁵. Stopień naukowy doktora nadaje rada wydziału zgodnie z normami kościelnymi i przepisami państwowymi, po spełnieniu wymogów Statutu WPK i regulaminów Uniwersytetu³⁶. Stopień naukowy doktora habilitowanego jest nadawany przez radę wydziału po przeprowadzeniu przewodu habilitacyjnego, zgodnie z obowiązującymi przepisami państwowymi i regulaminami Uniwersytetu³⁷. Tytuł naukowy profesora może nadać rada wydziału osobie, która po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego znacznie powiększyła swój dorobek naukowy i ma poważne osiągnięcia dydaktyczne. Otrzymanie tytułu musi poprzedzić stosowna procedura według przepisów kościelnych i państwowych, po uzyskaniu *nihil obstat* Stolicy Apostolskiej³⁸.

3. Struktura

Wspólnotę akademicką Wydziału Prawa Kanonicznego stanowią jego władze, pracownicy naukowo-dydaktyczni, administracyjni i studenci. Wspólnota ta jest częścią szerszej wspólnoty, jaką stanowi Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie. Statut WPK postanawia: Władzami Wydziału są, zgodnie ze swymi

34 Por. Statut UPJPII, art. 179.

35 Por. Statut WPK, art. 28.

36 Por. Statut WPK, art. 29.

37 Por. Statut WPK, art. 30.

38 Por. Statut WPK, art. 31.

kompetencjami, „Wielki kanclerz UPJPII, senat UPJPII, rektor UPJPII, dziekan oraz rada wydziału”³⁹. Statut ten stwierdza, że WPK podlega kontroli ze strony Kongregacji Edukacji Katolickiej oraz Agencji Stolicy Apostolskiej ds. Oceny i Promocji jakości Uczelni Kościelnych [skrót: AWEPRO], która zajmuje się jakością nauczania w uczelniach kościelnych⁴⁰. Trzeba dodać, że władza Kongregacji wyraża się także w zatwierdzeniu Statutu WPK⁴¹, również w wydawaniu *nihil obstat* przed nadaniem tytułu profesora i stanowisk profesora zwyczajnego i nadzwyczajnego⁴².

Zwierzchnią władzę nad Uniwersytetem Papieskim tym samym nad WPK sprawuje wielki kanclerz, który reprezentuje Stolicę Apostolską wobec Uniwersytetu i równocześnie Uniwersytet wobec Stolicy Apostolskiej⁴³. Władza wielkiego kanclerza jest nie tylko reprezentacyjna, ale realna⁴⁴. Organem kolegialnym sprawującym władzę nad Wydziałem jest senat UPJPII, którego pracami kieruje rektor⁴⁵. Bezpośrednim organem kolegialnym sprawującym władzę nad WPK jest rada wydziału. Jej skład, zadania, kompetencje i działalność określają Statut UPJPII⁴⁶ oraz Statut WPK⁴⁷. Działalnością rady wydziału kieruje dziekan: „Dziekan popiera i koordynuje działalność Wydziału, reprezentuje go na zewnątrz, zwołuje radę wydziału i przewodniczy jej posiedzeniom, w imieniu rektora przyjmuje i usuwa studentów, zgodnie z przepisami statutów, informuje rektora o działalności Wydziału. W sprawach administracyjnych dziekan działa w porozumieniu z kanclerzem (dyrektorem administracyjnym) Uczelni”⁴⁸. Zadania dziekana, jego kompetencje, wybór i odwołanie normuje zarówno Statut UPJPII⁴⁹, jak i Statut WPK⁵⁰.

Działalność badawczo-dydaktyczna WPK koncentruje się przede wszystkim w katedrach, które są: „[...] podstawowymi strukturami organizacyjnymi pracy

39 Statut WPK, art. 9.

40 Por. Statut WPK, art. 10.

41 Por. Dekret, 19 III 2014, N. 175/2011, AKMK.

42 Por. Statut UPJPII, art. 43.

43 Por. Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, 12.

44 Por. J. Dyduch, *Władze Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie*, „*Analecta Cracoviensia*” 45 (2014), s. 310.

45 Por. J. Dyduch, *Władze Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie*, dz. cyt., s. 311–314.

46 Por. art. 32–40.

47 Por. art. 14–19.

48 Statut WPK, art. 11.

49 Statut UPJPII, art. 41–45.

50 Statut WPK, art. 12–14.

naukowo-dydaktycznej związanymi z określonym obszarem badawczym i przedmiotem nauczania”⁵¹. Statut WPK wylicza następujące katedry: „a. Katedra Prawa Osobowego i Ustroju Kościoła; b. Katedra Prawa o Kościelnej Misji Nauczania i Uświęcania; c. Katedra Kanonicznego Prawa Małżeńskiego; d. Katedra Kanonicznego Prawa Majątkowego; e. Katedra Kanonicznego Prawa Procesowego; f. Katedra Kanonicznego Prawa Karnego; g. Katedra Historii Prawa Kościelnego; h. Katedra Prawa o Relacjach Między Kościołem a Społecznością Świecką; i. Katedra Norm Ogólnych i Teorii Prawa; j. Katedra Polskiego Prawa Wyznaniowego”⁵². Z wyliczonych katedr aktywnie działają tylko cztery: 1. Katedra Prawa Osobowego i Ustroju Kościoła; 2. Katedra Prawa o Kościelnej Misji Nauczania i Uświęcania; 3. Katedra Kanonicznego Prawa Małżeńskiego; 4. Katedra Kanonicznego Prawa Procesowego. Pozostałe katedry będą uaktywniane w miarę rozwoju WPK.

Każdą katedrę prowadzi kierownik, którym jest samodzielny pracownik nauki, powoływany przez radę wydziału. Troszczy się on o jej organizację oraz funkcjonowanie zgodnie z jej profilem dydaktyczno-naukowym⁵³. Kierownicy katedr należą do grona nauczającego WPK, które składa się z wykładowców stałych (*docentes stabiles*) i niestałych (*docentes non stabiles*). Wykładowcami stałymi są: profesorowie zwyczajni i nadzwyczajni, doktorzy habilitowani, doktorzy (adiunkci lub asystenci). Wszyscy oni mają być zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy (na pełnym etacie). Wykładowcami *non stabiles* są zatrudnieni na zajęcia zleczone, wykładowcy zaproszeni i goście. Wydział winien zatrudniać przynajmniej siedmiu wykładowców *stabiles*. Mają oni mieć co najmniej stopień naukowy doktora prawa kanonicznego i w pełni poświęcać się pracy akademickiej. Zarówno wykładowcy *stabiles*, jak i *non stabiles* są proponowani przez radę wydziału i zatrudniani zgodnie z przepisami Statutu UPJPII⁵⁴. Wszyscy wykładowcy muszą odpowiadać wymogom konstytucji *Sapientia christiana*, art. 25–29 oraz *Ordinationes*, art. 16–23⁵⁵, a także wymaganiom zawartym w Statucie UPJPII, art. 46–72 i Statucie WPK, art. 20–24⁵⁶.

51 Statut UPJPII, art. 7.

52 Statut WPK, art. 7.

53 Por. Statut WPK, art. 20.

54 Statut WPK, art. 23.

55 Kongregacja Edukacji Katolickiej, *Ordinationes*, 29 IV 1979, AAS 71(1979)500–521, PPK, t. 12, z. 1, s. 257–289.

56 Szerzej na ten temat zob. J. Dyduch, *Wspólnota akademicka Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie*, „*Annales Canonici*” 10 (2014), s. 17–21.

Status prawny wszystkich pracowników WPK jest regulowany także przez polskie prawodawstwo świeckie, dotyczące zarówno szkolnictwa wyższego, jak i prawa pracy. W związku z tym w statutach oraz regulaminach Uniwersytetu Papieskiego przepisy te muszą być uwzględnione. Chodzi tu o to, aby Uniwersytet z jednej strony nie utracił kościelnej tożsamości i autonomii, a z drugiej był równoprawniony z uniwersytetami państwowymi⁵⁷.

Istotną grupą wspólnoty akademickiej WPK są studenci. Wydział jest otwarty dla wszystkich kandydatów, którzy spełniają wymogi formalne i kierują się zasadami moralności chrześcijańskiej⁵⁸. Statut UPJPII postanawia: „Studentami Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie mogą być osoby, które uzyskały świadectwo dojrzałości, zobowiązują się uznawać i szanować katolicki charakter Uniwersytetu oraz kierują się zasadami moralności chrześcijańskiej”⁵⁹. Tak więc studentami WPK mogą zostać kandydaci, którzy uzyskali ważne państwowe świadectwo dojrzałości i spełniają warunki określone Statutem UPJPII, art. 73–77 oraz wymogi regulaminu studiów. Również studentami WPK cyklu drugiego mogą zostać kandydaci posiadający magisterium z teologii, zaś posiadający magisterium z innej dziedziny są zobowiązani do zaliczenia przedmiotów wymaganych w cyklu pierwszym⁶⁰. Całokształt statusu prawnego studentów WPK reguluje Statut UPJPII, art. 79–97 i Statut WPK, art. 25–26 oraz prawodawstwo państwowe zaakceptowane przez umowę Kościół–państwo⁶¹.

Zakończenie

19 marca 2014 roku Stolica Apostolska erygowała w UPJPII Wydział Prawa Kanonicznego. Powstał on z istniejącego od 4 stycznia 1999 roku Instytutu Prawa Kanonicznego. WPK ma zadanie rozwijać w Uniwersytecie nauki kanonistyczne i nadawać stopnie akademickie upoważniające do pracy w instytucjach kościelnych. Wspólnotę akademicką WPK tworzą jego pracownicy, władze i studenci. Ze

⁵⁷ Por. G. May, *Die Hochschulen*, [w:] *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*, hg. von J. Listl, H. Müller, H. Schmitz, Regensburg 1983, s. 613–616.

⁵⁸ Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, 31.

⁵⁹ Art. 73.

⁶⁰ Por. Statut WPK, art. 25.

⁶¹ Statut UPJPII, art. 80.

względu na charakter UPJPII, działającego zarówno w kościelnym, jak i państwowym systemie prawnym, trzeba przeprowadzić procedurę zmierzającą do uzyskania dla WPK uprawnień w państwie polskim.

SUMMARY

The general characteristic of the Faculty of Canon Law of the Pontifical University of John Paul II in Krakow

The crowning achievement of the development of the Pontifical University of John Paul II and especially the Institute of Canon Law was erection on March 19th, 2014 by the Apostolic See the Faculty of Canon Law. The faculty in question is an academic community to which belong: the authorities of the Faculty, the academic teachers, and, of course, the students. The main aim of the institution is caring out the scientific research in the field of canon law, graduation of the students and granting them the degrees in canon law, and preparation the stuff for the work in the diocesan tribunals or other church institutions.

Keywords: the Faculty of Canon Law, the Pontifical University of John Paul II, canon law, academic degree

Ogólna charakterystyka Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

Ukoronowaniem rozwoju Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie, a szczególnie Instytutu Prawa Kanonicznego, było erygowanie dnia 19 marca 2014 roku przez stolicę Apostolską Wydziału Prawa Kanonicznego. Wydział, o którym mowa, jest wspólnotą akademicką, do której należą: władze Wydziału, nauczyciele akademicy, i oczywiście studenci. Główny cel tej instytucji to troska o naukowy rozwój na polu prawa kanonicznego, promowanie studentów i nadawanie im stopni i tytułów naukowych z prawa kanonicznego, a także przygotowanie personelu do pracy w sądach diecezjalnych lub innych kościelnych instytucjach.

Słowa kluczowe: Wydział Prawa Kanonicznego, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, prawo kanoniczne, stopnie naukowe, tytuły naukowe

BIBLIOGRAFIA

1. Dekret, 19 III 2014, N. 175/2011, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
2. Dyduch J., *Papieska Uczelnia w Krakowie. Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość*, [w:] *Testi Joannis Pauli II*, red. S. Koperek, Kraków 2009, s. 513–521.
3. Dyduch J., *Rola uczelni kościelnych i katolickich w świetle powszechnego prawodawstwa posoborowego*, „*Analecta Cracoviensia*” 24 (1992), s. 135–152.
4. Dyduch J., *Status prawny uczelni papieskich w Polsce*, „*Analecta Cracoviensia*” 42 (2010), s. 391–401.
5. Dyduch J., *Władze Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie*, „*Analecta Cracoviensia*” 45 (2014), s. 310.
6. Dyduch J., *Wspólnota akademicka Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie*, „*Annales Canonici*” 10 (2014), s. 17–21.
7. Dziwisz S., *List gratulacyjny*, 13 VIII 2005, „*Annales Canonici*” 1 (2005), s. 7.
8. Dziwisz S., pismo z 8 VI 2011, N. 1674 (2011) Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
9. Dziwisz S., pismo z 31 I 2011, N. 230/2011, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
10. Grocholewski Z., *Znaczenie uniwersytetów katolickich w dobie nowej ewangelizacji*, [w:] *Uniwersytety wobec współczesnych wyzwań*, red. S. Urbański, Warszawa 2013, s. 259–272.
11. Jan Paweł II, Konstytucja apostolska *Sapientia christiana*, 15 IV 1979, „*Acta Apostolicae Sedis*” 71 (1979), s. 469–499, tłum. pol. [w:] *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, przeł. E. Szafrowski, t. 12, z. 1, Warszawa 1983, s. 210–256.
12. *Kodeks prawa kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Poznań 1984.
13. Kongregacja Edukacji Katolickiej, dekret *Novo Codice*, 14 IX 2002, „*Acta Apostolicae Sedis*” 95 (2003), s. 281–285.
14. Kongregacja Edukacji Katolickiej, dekret, 4 I 1999, N. 219/98, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
15. Kongregacja Edukacji Katolickiej, *Ordinationes*, 29 IV 1979, „*Acta Apostolicae Sedis*” 71 (1979), s. 500–521, tłum. pol. w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, tłum. pol. w *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, przeł. E. Szafrowski, t. 12, z. 1, Warszawa 1983, s. 257–289.
16. Kongregacja Edukacji Katolickiej, pismo nr 214/98, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.

17. Kongregacja Edukacji Katolickiej, pismo z 12 III 2011, Prot. N. 175/211, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
18. Kongregacja Edukacji Katolickiej, pismo z 22 XI 211, N. 175/2011, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
19. Kongregacja Edukacji Katolickiej, pismo z 4 I 1999, N. 214/28, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
20. Kongregacja Edukacji Katolickiej, Statut UPJPII, 5 II 2010, N. 641/81, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
21. Kongregacja Edukacji Katolickiej, Statut WPK, 19 III 2014, N. 175/2011, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
22. May G., *Die Hochschulen*, [w:] *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*, hg. von J. Listl, H. Müller, H. Schmitz, Regensburg 1983, s. 605–631.
23. Pasternak S., *Reorganizacja studiów kościelnych - szczególnie wykładów z prawa kanonicznego - w świetle „Sapientia christiana”*, „Prawo Kanoniczne” 23 (1980) nr 3–4, s. 211–232.
24. Pismo z 19 I 1998, N. 206/98, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.
25. Pismo z 3 I 2011, N. 230/2011, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.